

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

na téma

ANO 2011: strana typu firmy?

Autor: Bc. Filip Zavřel

Ročník: 1. ročník navazujícího magisterského oboru Politologie

Akademický rok: 2013 / 2014

Vedoucí práce: PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Podpis autora práce .....

Souhlasím s vedením práce .....

1. Vymezení tématu

Snaha vytvořit obecnou typologii politických stran je v politologii přítomna již od druhé poloviny 20. století. Nejblíže se k tomuto cíli přiblížila vývojová typologie politických stran, avšak v osmdesátých letech 20. století se začala ukazovat jako nedostatečná. V oné době došlo v Evropě ke strukturální změně politických i stranických systémů, a tím i struktury politických stran. Přejechod k postmoderní společnosti vedl řadu autorů ke snaze postihnout a definovat nový vývojový typ politických stran. Již v roce 1988 si Angelo Panebianco povšiml významného nového prvku ve struktuře politických stran, a to výrazné profesionalizace stranické organizace. I z něj v roce 1999 vycházeli Jonathan Hopkin a Caterina Paolucci se svým modelem strany typu firmy (business-firm party), která mimo jiné klade důraz na vůdčí roli „politického podnikatele“, který danou politickou stranu řídí jako firmu s cílem uspět ve volbách. Ty přitom jsou pojímány z hlediska tržních mechanismů. To znamená, že se volební soutěž stává soubojem na trhu a k úspěchu dané strany, jejíž program se stává nabízeným zbožím, jsou využity marketingové a PR praktiky profesionálních firem.

V předčasných volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013 uspěl zcela nový politický subjekt - politické hnutí ANO 2011 miliardáře Andreje Babiše. Hnutí se profilovalo jako protestní proti stávajícím parlamentním stranám, a především stranám koaliční Nečasovy vlády (ODS, TOP09 a VV / LIDEM). Vedení hnutí deklarovalo, že se nezařazuje na ideologickou škálu levice x pravice a odmítá toto dělení jako politikaření. Hnutí se uskupilo poprvé pro parlamentní volby a zcela mu chyběla územní struktura. Ještě v dubnu 2013 se počet členů pohyboval v řádu

stovek. ANO 2011 současně vzniklo jako politické hnutí, což v době zvyšujícího se antistranického sentimentu podtrhuje protestní charakter subjektu. Hnutí také, na české poměry výrazně, využilo služeb profesionální zahraniční marketingové agentury pro vytvoření a dozorování volební kampaně. Tyto všechny aspekty by měly poukazovat na možné zařazení hnutí ANO 2011 k modelu strany typu firmy.

Nejvíce podstatným faktorem je vliv Andreje Babiše na fungování hnutí. Podnikatel Andrej Babiš, majitel a bývalý ředitel holdingové společnosti Agrofert, a.s., byl od počátku mediální i organizační tvář hnutí ANO 2011, a to i v době, kdy se jednalo pouze o občanskou iniciativu (v letech 2011 až 2012). V současnosti je předsedou i lídrem hnutí. Po úspěšných volbách do Poslanecké sněmovny se v lednu 2014 stal ministrem financí a prvním místopředsedou vlády. Lze předpokládat, že jeho role v hnutí, které založil a které řídí, je zásadní. Toto tvrzení by mělo potvrdit i financování hnutí, jehož zrod a první kampaň platil právě Andrej Babiš. Jen za rok 2012 vložil do hnutí 29 milionů korun, další desítky milionů přidaly firmy spadající pod Agrofert.

2. Cíle diplomové práce

Hlavním cílem diplomové práce bude analýzou hnutí ANO 2011 testovat, zda toto hnutí typologicky odpovídá modelu strany typu firmy tak, jak ji popsali J. Hopkin a C. Paolucci. Základní výzkumnou otázkou tedy je: Zda a do jaké míry hnutí ANO 2011 odpovídá kritériím modelu strany typu firmy? Doplnující otázkou je:

V případě, že hnutí ANO 2011 plně neodpovídá modelu strany typu firmy, tak jaké jsou odlišnosti a co je způsobuje?

Základní hypotéza (H1) zní, že hnutí ANO 2011 odpovídá charakteristikám modelu strany typu firmy co do využívání outsourcingu, programového pragmatismu a vedoucí role lídra Andreje Babiše. Současně (H2) se však domnívám, že se hnutí snaží etablovat do stranického systému, a proto zvyšuje svou míru institucionalizace a přechází k tradiční orientaci financování na stát.

Současně v první části teoreticky popíši typologii politických stran a jejich funkce. Zaměřím se na proměnu stranické organizace, která je v teorii jasně znatelná od osmdesátých let. Popíši kontext procesu změny, který určuje charakteristiky nových modelů stran tak, jak je popsali například A. Panebianco (volebně-profesionální strana), J. Hopkin a C. Paolucci (strana typu firmy), R. Katz a P. Mair (kartelová strana) nebo R. Kenneth Carty (franchise strana). Největší důraz bude kladen na model strany typu firmy. Ve druhé části se zaměřím na samotnou analýzu hnutí ANO 2011, a to zejména v kontextu charakteristik modelu strany typu firmy. Na závěr kriticky zhodnotím, zda model strany typu firmy je stále použitelný a zda ho není vhodné poupravit vzhledem k vývoji od roku 1999.

Budu tedy zkoumat především čtyři oblasti, v kterých by se u hnutí ANO 2011 dala prokázat či vyvrátit možnost zařaditelnosti k modelu strany typu firmy. 1) využívání outsourcingu - tento faktor budu zkoumat na příkladech najímání si externích profesionálních marketingových a mediálních společností či poradců. 2) ideologický (programový) pragmatismus - analýzou programů zjistím, zda má hnutí jasnou ideologii nebo je ideologicky pragmatické. Z tohoto bodu lze také zjistit, zda hnutí pojímá politiku a volby jako trh nebo

jako reprezentování zájmů určitého segmentu společnosti. 3) míra institucionalizace a členské základny - v tomto bodu budu zkoumat strukturu hnutí (funkční i územní) a orientaci hnutí na členy, voliče či stát. Konečně 4) role lídra hnutí Andreje Babiše a centralizace vedení spojené s financováním - popíši a vyhodnotím vliv Andreje Babiše na fungování hnutí.

3. Metoda zpracování tématu

Z metodologického hlediska se bude jednat o empiricko-analytický přístup ve formě jednopřípadové studie. Zkoumaným případem bude hnutí ANO 2011 v kontextu charakteristických znaků modelu strany typu firmy. Budu postupovat obdobně jako v roce 1999 Jonathan Hopkin a Caterina Paolucci¹ na případech italské strany Forza Italia a španělské Unión de Centro Democrático, a také v roce 2012 Vít Hloušek² na případě české strany Věci veřejné.

4. Osnova diplomové práce

Úvod

1. Proces změny struktury politických stran

1. 1. Typologie stran

1. 2. Funkce stran

---

¹ HOPKIN, J.; PAOLUCCI, C. (1999). The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. Vol. 35. S. 307-339.

² HLOUŠEK, V. (2012). Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis*. Č. 4. S. 322-340.

1. 3. Proměna stran
  2. Nové modely stran
    2. 1. Strana typu firmy
    2. 2. Obdobné modely
  3. Analýza hnutí ANO 2011 v kontextu modelu strany typu firmy
    3. 1. Využívání outsourcingu
    3. 2. Ideologická (programová) pružnost
    3. 3. Míra institucionalizace a orientace strany
    3. 4. Role lídra Andreje Babiše a centralizace vedení
  4. Hodnocení modelu strany typu firmy pro současnost
- Závěr

5. Předběžný seznam literatury

A. Neperiodická literatura

- DALTON, R. J.; WATTENBERG, M. P. (eds.) (2002). *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press, 314 s. ISBN: 0-19-925309-9.
- FIALA, P.; STRMISKA, M. (1998). *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 263 s. ISBN: 80-85947-31-5.

HLOUŠEK, V.; KOPEČEK, L. (2012). *Záchrana státu? Úřednické a poloúřednické vlády v České republice a Československu*. Brno: Barrister & Principal, 118 s. ISBN: 80-87474-59-4.

HLOUŠEK, V.; KOPEČEK, L.; ŠEDO, J. (2011). *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 292 s. ISBN: 80-87474-23-5.

KUBÁT, M.; LEBEDA, T. a kol. (2014). *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha: Karolinum, 164 s. ISBN: 80-246-2479-2.

MAIR, P. (1998). *Party System Change: Approaches and Interpretations*. Oxford: Oxford University Press, 244 s. ISBN: 0-19-829549-9.

RYNEŠ, V. (2013). *České politické stranictví a jeho vývoj od 19. století*. Praha: Knihař, 64 s. ISBN: 80-86292-59-5.

B. Periodická literatura

CARTY, K. R. (2004). Parties as Franchise Systems: The Stratarchical Organizational Imperative. *Party Politics*. Roč. 10, č. 5, s. 5-24.

HANLEY, S. (2011). Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996-2010: hledání možných příčin politického zemětřesení. *Sociologický časopis*. Roč. 47, č. 1, s. 115-136.

HAVLÍK, V.; PINKOVÁ, A. (2012). Populisté, protestní strany, outsideři? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran. *Rexter*. Č. 2, s. 121-153.

HLOUŠEK, V. (2012). Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis*. Č. 4, s. 322-340.

HOPKIN, J; PAOLUCCI, C. (1999). The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. Roč. 35, s. 307-339.

KLÍMA, M. (2013). Koncept klientelistické strany. Případová studie - Česká republika. *Politologický časopis*. Č. 3, s. 215-235.

MEJSTRÍK, M. (2013). Panebiancův organizační model a jeho aplikovatelnost na transformaci komunistických stran v západní Evropě. *Politologický časopis*. Č. 3, s. 282-298.

PECHÁČEK, Š. (2013). Personalizace politiky v České republice. *Politologická revue*. Č. 2, s. 93-109.

C. Dokumenty

ANO. Etický kodex poslance. *www.anobudelib.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelib.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. Program pro volby do Evropského parlamentu 2014. *www.anobudelib.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelib.cz/cs/o-nas/program-do-eurovoleb/>

ANO. Resortní program pro volby 2013. *www.anobudelib.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelib.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/resortni-program/>

ANO. Stanovy politického hnutí ANO 2011. *www.anobudelib.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelib.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. Volební a jednací řád krajských sněmů. *www.anobudelip.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. Výroční finanční zpráva za rok 2012. *www.anobudelip.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. Výroční finanční zpráva za rok 2013. *www.anobudelip.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. Výzva hnutí ANO 2011. *www.anobudelip.cz* [online]. [cit. 23. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

D. Internetové zdroje

Oficiální stránky hnutí ANO 2011: www.anobudelip.cz